

datum 5 oktober 2010

volgnr. 2010-2011/1

Advies

Chocolade voor kinderen, niet door kinderen

Over het verzoekschrift van mevrouw Marieke Poissonnier van 30 juni 2010 over een krachtdadig Vlaams beleid tegen de ergste vormen van kinderarbeid

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel.: 02-552 98 00

fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be

www.kinderrechten.be

1 Situering

De Internationale Dag van de FairTrade stond op 8 mei 2010 in het teken van chocolade. Met de campagne '*Kindslavernij lust ik niet*' vroeg Oxfam-Wereldwinkels aandacht voor de kinderrechten in de cacao-teelt in West-Afrika. Op vraag van Oxfam verleende het Kinderrechtencommissariaat steun aan deze actie. Oxfam startte ook een handtekeningen-campagne om het onderwerp op de agenda van het Vlaams Parlement te krijgen.

Op woensdag 30 juni diende Oxfam-Wereldwinkels een verzoekschrift in bij het Vlaams Parlement, samen met een stapel van 39.831 handtekeningen. Ruim voldoende voor het vereiste aantal van 15.000 handtekeningen. Het verzoekschrift vraagt een daadkrachtig Vlaams beleid tegen de ergste vormen van kinderarbeid.

Oxfam vraagt dat het Vlaams Parlement via de hoorzitting een positief signaal geeft in de Week van de Fair Trade van 29 september tot 9 oktober 2010. Fair Trade werkt als buffer tegen ergste vormen van kinderarbeid. De commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media vraagt het Kinderrechtencommissariaat hier een advies over uit te werken.

2 Kinderarbeid hier en in het Zuiden

2.1. Cacaoproductie is slechts één vorm van kinderuitbuiting in het Zuiden

Cacao is het meest treffende voorbeeld van een in het Noorden vaak geconsumeerde grondstof, die in het Zuiden onder onaanvaardbare werkomstandigheden wordt geproduceerd. Concreet zijn de ergste vormen van kinderarbeid binnen de cacao-sector in West-Afrika (Ghana en Ivoorkust) een gevolg van het feit dat de kleine cacao-boer een oneerlijke en ook onregelmatige prijs krijgt voor zijn oogst. Gevolg hiervan is dat kinderen uitgebuit worden om te overleven.

Maar ook in andere sectoren wordt de kleine producent in het begin van dergelijke keten min of meer gedwongen zich op kinderarbeid te 'beroepen'. Bij de productie van koffie, suiker, katoen, maar ook in de visserij, de mijnbouw en de productie van consumptiegoederen zoals speelgoed en kledij worden kinderen uitgebuit.

Met andere woorden als we hier over kinderarbeid spreken zoemen we vooral in op het verhaal van verantwoordelijkheid van de invoerder alsook van de consument van allerlei producten en grondstoffen in het Noorden tegenover het kind als producent in het Zuiden.

2.2. Instrumenten tegen kinderarbeid

Kinderen worden mondiaal beschermd tegen kinderarbeid via het Verdrag inzake de Rechten van het kind, dat in 1989 opgesteld is en door vrijwel alle landen is geratificeerd. Conform artikel 32 is het de plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsreglementen te reglementeren.

Concreter worden de rechten van werkende kinderen bijkomend beschermd door de Internationale arbeidsorganisatie (ILO). De ILO maakt daarbij gebruik van twee belangrijke verdragen. Het eerste is nr. 138 uit 1973 waarin een minimumleeftijd voor werkende kinderen wordt vastgelegd.¹

---

¹ ILO, Convention No. 138 on the Minimum Age for Admission to Employment and Work, 1972, www.ilo.org

Het tweede is nr. 182 uit 1999 die de ILO handvatten geeft om de ergste vormen van kinderarbeid uit te bannen.² Als algemeen principe geldt dat jongeren beneden 18 jaar voldoende mogelijkheden tot scholing moeten krijgen en niet worden blootgesteld aan werkomstandigheden die hun lichamelijke en/of geestelijke gezondheid of veiligheid in gevaar kunnen brengen.

Zo geldt 15 jaar als minimumleeftijd voor arbeid. In uitzonderlijke gevallen mag van deze regel worden afgeweken (conform artikel 3 en 7 van ILO-conventie 138), mits:

- de jongeren minimaal 13 jaar oud zijn;
- gewaarborgd is dat de jongeren de lokale leerplicht onder –naar lokale maatstaven– redelijke omstandigheden kunnen vervullen;
- de werkzaamheden in een veilige werkomgeving plaatsvinden en niet schadelijk zijn voor de (lichamelijke dan wel geestelijke) gezondheid of ontwikkeling van de jongeren.

Volgens artikel 3 van ILO-conventie 138 dienen overheden een lijst te maken van arbeidsomstandigheden die de lichamelijke en/of geestelijke gezondheid of veiligheid in gevaar kunnen brengen.

2.3. Kinderarbeidsloze wereld?

Kinderarbeid uit de wereld helpen is niet zo evident. Er zijn verschillende campagnes tegen kinderarbeid in ontwikkelingslanden. Deze campagnes gaan uit van de opvatting dat kinderen naar school moeten in plaats van werken. Kinderarbeid moet uitgebannen worden door alle kinderen toegang tot school te geven.

Het is niet zo makkelijk om kinderen in de schoolbanken te krijgen door kinderarbeid te stoppen. Soms drijven goed bedoelde acties kinderen van de ene vorm van kinderarbeid naar een nog ergere vorm van kinderarbeid. In 1993 bijvoorbeeld dreigden de Verenigde Staten de import te verbieden van alle goederen gemaakt door kinderen onder de vijftien. In Bangladesh zijn toen ongeveer 5500 kinderen ontslagen uit de kledingindustrie. Een deel van deze kinderen kwam niet in de schoolbanken, maar in de prostitutie terecht.

3 Verbod op kinderarbeid: in welke mate afdwingbaar?

3.1. Eerlijke handel

Het lijkt ons evident een beleid te initialiseren die initiatieven van ondernemingen ondersteunt om kinderarbeid zo snel mogelijk terug te dringen. Dit door bijvoorbeeld in het inkoop- en inhuurbeleid ruime aandacht aan dit onderwerp te besteden. In die zin lijkt het behandelen van dit verzoekschrift ook zinvol binnen de commissie Buitenlands beleid, Europese aangelegenheden en Internationale samenwerking. En dat Vlaanderen de problematiek van kinderarbeid en eerlijke handel ook op het federale en Europese beleidsniveau aankaart.

Eerlijke handel (of fair trade) bevordert de duurzame ontwikkeling in de internationale handel, met name bij de export van arme landen naar rijke Westerse landen. Fair trade betekent dat bijvoorbeeld koffieboeren, cacaoboeren of bananenboeren in de ontwikkelingslanden een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Een prijs die in verhouding staat tot de werkelijke productiekosten, en niet een prijs die wordt bepaald door de verhoudingen op de internationale markt.

---

² ILO, Convention No. 182 on the Worst Forms of Child Labour, 1999, www.ilo.org

De geloofwaardigheid van fair trade staat of valt met het bepalen van strikte criteria en een grondige en permanente controle op de naleving daarvan. Een autonome en onafhankelijke wereldwijde koepelorganisatie, FLO-eV (Fairtrade Labelling Organizations International) kijkt daar op toe. De FLO-eV stelt de fairtrade-criteria vast en organiseert assistentie om producenten te helpen de normen te halen. De bepalingen uit de ILO-conventies 138 en 182 zijn hierbij een leidraad.

Het controleorgaan FLO-Cert functioneert volledig los van FLO-eV. Het controleert producenten en handelaren die in aanmerking willen komen voor een fairtrade-certificatie. Dit gebeurt aan de hand van 250 evaluatiecriteria. Naast arbeidsvoorwaarden en de investeringen in sociale, milieuvriendelijke en economische ontwikkeling, dus ook op kinderarbeid.

4 Besluitend

Het Kinderrechtencommissariaat kan zich dus aansluiten bij de eisen die Oxfam in het verzoekschrift vooropstelt.

Om kinderarbeid terug te dringen, vragen we:

- De overheid moet in haar aankoopbeleid meer aandacht hebben voor eerlijke handel. Dit door fair trade aan te moedigen bij steden en gemeenten en scholen te adviseren om te kiezen voor producten van eerlijke handel.
- Het verzoekschrift niet enkel in deze commissie maar ook binnen de commissie Buitenlands beleid, Europese aangelegenheden en Internationale samenwerking te behandelen. En eventueel ook aan de federale en Europese bevoegde instanties aangekaart worden.
- Vlaanderen sluit enkel bilaterale verdragen af met landen en regio's die een duidelijk standpunt tegen de ergste vormen van kinderarbeid innemen.
  - Hoe gebeurt de monitoring in het partnerland?
  - Is er een nationaal actieplan terzake?
  - Hoe wordt het verdrag geïmplementeerd in de nationale wetgeving? Zijn inbreuken tegen de ILO Conventies (138- 182) strafbaar volgens de nationale wetgeving? Zoja, worden die dan toegepast?
  - Welke maatregelen bestaan er om kinderen die het slachtoffer zijn van kinderarbeid op te vangen en te integreren in onderwijs en maatschappij?
  - In welke mate werkt het partnerland mee met internationale partners?
- Via een kinderrechtentoets bewijzen internationale bedrijven dat er in hun toeleveringsketen geen vormen van kinderarbeid aan te pas komen. De Vlaamse overheid zet zich in voor meer transparantie in de internationale toeleveringsketens.
- De kinderrechtentoets vormt de basis voor het toekennen van Vlaamse subsidies aan bedrijven met internationale toeleveringsketens. Deze toets moet leiden tot de uitbanning van kinderarbeid in internationale toeleveringsketens.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft zoals steeds alert in haar bestaande initiatieven om zoveel mogelijk aandacht te besteden aan de problematiek van kindarbeid. Concreet wordt er in de JongerenJaarkrant en de Kinderkrant aandacht besteed aan deze problematiek. Deze kranten zullen vanaf 20 november, de verjaardag van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, ruim verspreid worden over Vlaanderen via scholen, bibliotheken, jeugddiensten en welzijnsvoorzieningen. De kranten blijven daarnaast gratis opvraagbaar en downloadbaar bij het Kinderrechtencommissariaat.